

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Pe polti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemam velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Narečnine prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 23.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 42.

V Ljubljani, v četrtek 20. februvarija 1890.

Letnik XVIII.

Pogled preko Litave.

(Izviran dopis.)

V petkovi številki našega „Slovenca“ je nekdo z dobro bakljo razsvetil čuke in sove, ki v temni plašč svojega nerazumljivega šovinizma ogrnjeni hodijo na rop. In postavno! E, morda je vendar res, da imajo sosedje onostran Litave posebno daljno namero. Seveda ne vedó, kaj bo nujna posledica. Nemcem, — ali recimo „rajhu“, — so simpatični. In strije Bismarck vé, zakaj. — V resnici ni šala, kar se tolikokrat čuje: Nemštvo do Adrije. In pri tem je le treba odmesti Slovenov probujajoči se živelj.

Kako umejo Madjari pometati, je znano. In da je naša sterodavna, katoliška Avstrija spojena z mladim, — po abstraktnih pojmi, — s krvjo in železom zvezanim cesarstvom, je tudi znano. Škiljavi so politiki, ki ne vidijo, kam to vede, in le nerazviti pojmi, ali pa malo tópa razumnost more trditi, da je ta zveza naravna.

Madjari kopljejo in grebó nasipe, a ne za-sé; sebi le grob. Če jih ne bodo rešili Slovani, zatrli jih bodo Nemci. In rešili jih ne bodo, ko jih ne bo več v njihovih zemljah, ali ko se bodo trohici značajnih ostalcev v krutih bojih le mrznja in sovraštvo cepilo zánje.

Reveži so! Jezik — nerazviti in nesposobni za svetovno omiko — jim s silo dekretuje akademija. Slovstvo si bogatijo s slabimi prevodi, ali pa z brezbožnimi izvirnimi izdelki — brez cene. Kar je boljših pisateljev, so skoro vsi slovanskega ali pa romanskega rodú (Petöfy = Petrovič itd.)

Če bi jih ne vzdržavali židje in šovinizem, — žalostna jim majka! Da, židje in šovinizem. Liberalna, katoliški cerkvi popolnoma sovražna vlada, cvete pri njih. In oni surovi, brezprimerni, divji prizori, ki se tolikokrat ponavljajo v njihovi zbornici, zdé se mi nekako poslednje hropenje umirajočega življenja. Beda jim, da nimajo boljšega pokazati svetu. Pomilujem jih. Dobrega sicer niso storili mnogo niti Avstriji, niti Evropi; krščansko

omiko, katero je tako slavno pričel njihov sveti kralj Stefan, slekli so in sedaj v liberalnih pajčevinah, stkanih dosledno iz revolucionarnih protestantskih načel, kličejo na boj! Vendar jih pomilujem; ljudje so, in če bi hoteli živeti življenje, vredno odrešenega človeka, še bi jim bilo mesta na svetu. Če ne, zazvenil bode kmalu zvonček, oznanjujoč, da nesó h pogrebu mrtvo truplo — madjarsko. In ž njimi njihov šovinizem. In zdí se, da ni več dolgo temu! — Francozje so se že po večjem z indignacijo obrnili od njih. Ni dolgo, kar je „Le Monde“ precéj ostro govoril resnico o gnili veji evropskih narodov, — o Madjarih. — Hrvatje, da, Hrvatje? Tam je drugače. Koder so pred malo leti „vuka“ in „hajduka“ domačega svojega Velebita pozdravljali, koder so v največjem navdušenju peli, da se s „krvjo oznoji Madjar“, ko prestopi hrvatsko mejo, vspevajo izdajice! Čudna usoda dece slovenske, a usoda, ki se korak za korakom ponavlja, koderkoli Sloven zataji svojega sreca prvi in najvišji utripljej: krščanstvo. „Bogu slavo in čast!“

Ž njim je vse naše življenje spojeno. Trdno je nanizana zlata verižica, koder prvo kolesce velja Vladarju nebes in zemlje. Kdor prvi obroček samostalno odpre in lahkomisljeno vrže med „staro šaro“, — gorjé mu! Car in domovina, in kakor se že imenujejo vzori, katerim so posvečeni ostali obročki, se razsujejo. — Ni jih več!

Slovaci? — Še ga vidim častitega moža-duhovnika, kako je lani ob shodu katoliških Slovenov govoril o svojih zapuščenih bratih. Govorilo se je o vseslovenski bratovščini sv. Cirila in Metoda. Nekako bolešno se je ozrl po nas, svobodnejših sinovih slovenskega imena, in dejal je: „K nam ne pošiljajte javno vabil! S težo in skrivaj sem se prikradel na katoliški shod, in po meni bi bilo, če bi se zvedelo, da zdaj tu z Vami govorim in zborujem. — Naši višji bi „a priori“ prepovedali bratovščino. Saj se še v mnogo nedolžnejših stvaréh sumi — panslavizem.“

— — — Molimo, bratje, naj poniža Bog sovražnike sv. Cerkve i tiste, ki je ne priznavajo

in jo grdé, i tiste, ki jo zlorablajo v svoje namene. Srce me zaboli, ko na to mislim, zato — obmolknem. Saj si vsakdo iz pisma, ki je leta 1888 pisal primas Simor Trefortu, in iz pisma, ki je leta 1888 izdal v obrambo, da se po bogoslovnica dovolj goji madjarski duh, fakt nabere!

Med duhovščino je skoro najbolj razširjen list „Budapesti Hirlap“. — In ta je pisal v lanski božični številki o Košutu, primerjujoč ga z našim Izveličarjem. Kristus, — mučenik, — obožavan pozneje zaradi mučeništva; tako tudi Košut. —

In letos je že pisal v nekem uvodnem članku, da Kristus ni znal grški, in vendar je bil velik mož.

Blasfemije so, da, neskončno peklenke blasfemije. S trudom sem jih zapisal, a zapisal sem jih, da se razvidi, kam vse dojde fanatizem. — Duhovniki to beró in plačujejo, ponavljam! In neki visoki cerkveni dostojanstvenik je pri banketu na čast Tiszovo, liberalnemu kalvincu-ministru, prvi napil. In o Ronay-u je dokazano, da je bil framason. Govori se še o drugih. A dovolj! Prežalostno je govoriti o bratih take resnice. — Dokazujejo pa jasno in svečano celemu svetu, tudi slovenskemu, da je ni pod božjim solncem usmiljenja vrednejše, ubogo smešnejše kreature, kakor je — liberalen duhovnik. Da, ni je, niti med Mašukolumbi, niti med cigani. — A Bog bo sodil!

Hus v svojem in sedanjem času.

IX.

Na ta način, da je treba bolj poslušati Boga, ki veli sv. evangelij oznanjevati, kakor nadškofa, ki ne pusti Husu govoriti v betlehemiški kapeli — je utolažil Hus sebi vest in je ljudstvo zapeljal k nepokorščini do nadškofa. Tri dni pozneje, 22. junija, je vkljub prepovedi škofovi pridigoval v betlehemiški kapeli in ostro bičal škofove naredbe. Povedal je, da bode napravil priziv na papeža zoper nje, navduševal poslušalce k stanovitnosti in jim izvalil glasno obljubo, da bodo stali zvesti na njegovi strani, in sklenil je govor svoj z besedami: „Zdaj je prišla

LISTEK.

Anthropologi o Slovenski in Slovencih.

Meseca avgusta lanskega leta je bil na Dunaji zbor anthropologov in pred kratkim je prišlo na svetlo posebno „Poročilo“, ki obsega po stenografičnem zapisniku vse govore vdeležencev tega shoda. Zbranih je bilo ondi 197 mož — cvet učenjakov srednje Evrope na človekoslovnem in prazgodovinskem polji. Dvainštirideset izmed njih je poročalo o vseh svojih preiskovanj. Pozdravil je zbrane dr. pl. Gautsch. Za predsednika so si izbrali berlinskega vseučilišnega profesorja dr. Rudolfa Virchowa, ker so imeli pri tej priliki ob jednem tudi anthropologi iz nemške države svojo sejo. Obširno je govoril predsednik o vseh anthropologije v poslednjih 20. letih in dr. M Hoernes o stanju te véde v Avstriji posebej. Preveč bi bilo omenjati iz tega „Poročila“ vseh govorov o raznih prazgodovinskih izkopinah in ná-nje se naslanjajočih sklepov. Zajamemo naj le nekoliko iz onih govorov, ki se tičejo naših slovenskih dežel.

Prof. dr. Zuckerkandel je studiral oblike lobanj, barvo las in postavo starih in sedanjih planinskih

prebivalcev v notranji Avstriji. Pravi Nemci so dolgoglavci in svetlolasi, Slovani pa bolj okrogloglavci in rujavo- ali črnolasi. Dandanes so v teh krajih oboji zelo pomešani, tako da se prvotni tip redkije najde. Na razvoj pa ne upliva samo podnebje in to, kako se človek živi, ampak posebno križanje z drugim narodom. Slovenske in nemške dežele v notranji Avstriji so imele nekdanj dolgoglavce prebivalce.

Bilo jih je 87%. Zdaj imajo kratkoglavci večino. Sprememba se je zgodila — po mnenju gosp. profesorja — v nemških in slovanskih deželah. Zeló dolgoglavci Nemcev (dolichocephal) je zdaj v teh krajih 29%, kratkoglavci pa 15—20%, drugi imajo srednje kratko lobanjo. Zeló kratko (hyperbrachicephal) lobanjo imajo nemški Tirolci. Ista oblika se najde med Slovenci.¹⁾ Nekdanj je bilo na Kranjskem 41.7% dolgih in nič kratkih lobanj. A zdaj je ravno narobe. Razmera je ta: med Nemci na Koroškem je 5.7% zeló dolgih in 17% zeló kratkih lobanj, druge so srednje in kratke. Med Slovenci na Kranjskem je pa 0.8% lobanj zeló dolgih ter 42.5% zeló kratkih in druge so srednje. Le

¹⁾ Misli bi tedaj človek, da so Tirolci pravi potomci nekdanjih Slovencev, a reči se ne sme kaj takega.

Furlani imajo še bolj okrogle glave kot Slovenci. Za dolgoglavci so prišli na Kranjsko ljudje s kratkimi lobanjami.¹⁾ Nemci so se pa križali in se še križajo s kratkoglavci. Odtod postajajo Nemci vedno bolj kratkoglavci. Vendar — govornik se ustraši te misli in sam sebe popravi — ker so Nemci bolj čakati, Slovenci pa se gledé telesne dolgosti prištevajo najvišjim velikanom v Evropi, kaže se, da se Nemci niso križali s Slovenci, ampak da je že med nemškimi Bavarci, ki so po teh krajih „mirno zmagali in se naselili“, morala biti večina kratkoglavca. Zopet pa kaže na mešanje s temnolasi plemenom ta okoliščina, da se Nemcu ob času rasti lasje potemné. Isto zapazimo tudi pri kranjskem Slovincu. Že v srednjih šolah se vidi več temnolasih dečkov, kot v normalkah. Slovenci so potomci svetlolascev, a vsled križanja s črnolasci so postali temnolasi. Na Kranjskem je več temnolascev, kot v sosednjih deželah. Poseben vpliv pa delajo na goriške Slovence Furlani.

Prof. Virchow je Zuckerkandel-u oporekal, češ, da je našel preveč dolgoglavcev. Mnogo lobanj bi

¹⁾ Gosp. prof. menda hoče trditi: za Germani pa Slovenci; a ta podmena je piškava. Pis.

